Náučný chodník Kalameny – Liptovský hrad



Kraj:	Žilinský
Okres:	Ružomberok
Geomorfologické jednotky:	Liptovská kotlina a Chočské vrchy
Geologické jednotky:	vnútrokarpatský paleogén a jadrové pohorie
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Kalameny, kultúrny dom
Východisko:	Kalameny, obecný úrad
Trasa:	Kalameny, obecný úrad – turistické rázcestie Kalameny, jazierko – turistické rázcestie Sedlo pod Kráľovou – Liptovský hrad
Dĺžka, prevýšenie:	3,4 km, prevýšenie 430 m
Čas prechodu:	2 h
Počet zastávok:	5
Náročnosť:	stredne náročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, historické, archeologické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa nie je vyznačená ako náučný chodník – je súbežná so žltou a od rázcestia Sedlo pod Kráľovou zároveň červenou turistikou značkou.

Rok otvorenia: ?; 2018 inovácia

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Občianske združenia Castrum Liptov, Kalameny 155, 034 82 Kalameny, tel. 0903 540 182

Poznámky: (1) Na trase chodníka stoja aj (tri) vyblednuté informačné panely z predchádzajúcej verzie náučného chodníka (stav v roku 2020). (2) Z hradu k jazierku je možný návrat ako okruh po (exponovanej a tiež strmej) modrej turistickej značke (do východiska v obci spolu 4,5 km).

Upozornenia: Trasa s permanentným stúpaním vedie z veľkej časti mimo lesa, čo v letných slnečných dňoch môže byť namáhavé. Na plošinu s hradom vedie 7 m vysoký kovový rebrík a mostík. V teréne sú upozornenia: vstup do priestoru Liptovského hradu je možný len na vlastnú zodpovednosť a osobám do 14 rokov len v sprievode dospelých.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie pre starších žiakov a aj ako lokalita geovednej či vlastivednej exkurzie (pozri upozornenia vyššie).

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Kalameny. Malá obec na severovýchod od Ružomberka pri severozápadnom okraji Liptovskej kotliny pod úpätím Chočských vrchov, intravilánom sa primkýnajúca k intravilánu susednej obce Lúčky. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1375. Miestni zemania si tu postavili päť kúrií. Jej história je úzko spätá s neďalekým, vysoko nad obcou ležiacim **Liptovským hradom** (pozri samostatné heslo). V obci je kostol sv. Petra a Pavla, pred ktorým stojí drevené súsošie svätých Cyrila a Metoda. Obec sa rozkladá v zvlnenej krajine popri Kalamenianke nad jej ústím do Teplianky v území budovanom flyšom, čiastočne postihnutom zosuvmi. Povyše nej, v ústí horskej, vyše 5 km dlhej doliny Kalamenianky, ktorá naprieč prerezáva pomedzi masívy Havrania – Plieška na jednej strane a Sielnická hora – Liptovský hrad na druhej strane celé Chočské vrchy, sa na križovatku hlbokých zlomov na kontakte kotliny a pohoria viaže minerálny prameň **Medokýš**. V jeho blízkosti v rámci hydrogeologického prieskumu prírodných liečivých zdrojov blízkych kúpeľov v Lúčkach v roku 1991 vznikol 500 m hlboký geotermálny vrt – zdroj termálnej, 33 °C teplej síranovo hydrogenuhličitanovej vápenato-horečnatej hypotonickej vody, ktorá plní vybudované **jazierko** veľkosti asi 20 × 10 m. To je ako termálne kúpalisko voľne prístupné verejnosti s celoročnou možnosťou kúpania.

Liptovský hrad (iné názvy Starhrad, Veľký hrad, Liptov, Sielnický hrad). Zrúcaniny hradu na temene **vrchu Liptovský hrad (1 000 m n. m.)** nad dolinou potoka Sestrč v Chočských vrchoch v rámci k. ú. Sestrč, prislúchajúceho 6 km východne ležiacej obci Liptovská Sielnica. Hrad postavili na mieste slovanského hradiska v 13. storočí na kontrolu ciest spájajúcich Liptov a Oravu, vedúcich dolinami Teplianky a Sestrče. Jeho poloha v značnej výške na juhovýchodnom okraji Chočských vrchov mu umožňovala optickú kontrolu celej Liptovskej kotliny. Bol to najvyššie položený stredoveký hrad na Slovensku a jeden z najvyššie ležiacich v strednej Európe. Pôvodný hrad tvorila obytná veža, cisterna, malé nádvorie a dve brány. Mohutná štítová hradba hrubá 390 cm, ktorá ho ako jeho hlavný obranný prvok chránila zo západnej strany, z neho tvorila architektonický a technický unikát, ktorý nemá na Slovensku obdobu (podobné hrady sú známe z Porýnia, Dolného Rakúska a Štajerska). Rozsiahle hradné panstvo sa značne zmenšilo po vybudovaní hradov Likava a Liptovský hrádok. Po

potlačení protikráľovského sprisahania v roku 1471 ho dobyl kráľ Matej Korvín a nechal ho úplne zničiť. Vo vrcholovej časti hradného vrchu v príkrovovej troske triasových gutensteinských vápencov, ležiacej na kriedových slienitých vápencoch a slieňovcoch silno prevažujúcich v masíve, sa nachádza niekoľko neveľkých jaskýň (s dĺžkou max. 51 m). V jednej z nich – **Jaskyni na Starhrade 3** –, dlhej 37 m, pochádzajú archeologické nálezy z jej osídlenia v eneolite (neskorej kamennej dobe). Pri dobrej viditeľnosti vrch i hrad umožňujú výhľady až na Oravu s Babou horou, Liptovskú kotlinu s vodnou nádržou Liptovská Mara, Nízke Tatry a Veľký Choč (1 609 m n. m.). Areál hradu je národnou kultúrnou pamiatkou. Neveľké zvyšky hradu (odkryté základy múrov), o záchranu ktorých sa stará miestne občianske združenie Castrum Liptov, sú verejnosti voľne prístupné.

Lúčanské travertíny > pozri v náučnom chodníku Choč

Liptovská kotlina. Jeden z troch geomorfologických podcelkov Podtatranskej kotliny, vyhraničený zhruba medzi Ružomberkom, Važcom, Štrbským sedlom, Pribylinou a Kvačanmi; so zvyšnými jej dvoma časťami susedí na východe – s Popradskou kotlinou – a severovýchode – Tatranským podhorím. Ďalej susedí s Veľkou Fatrou, Nízkymi Tatrami, Kozími chrbtami, Západnými Tatrami a Chočskými vrchmi. Predstavuje mohutnú tektonickú depresiu ležiacu vo výškach zhruba 470 – 900 m n. m. Je vyplnená kvartérnymi terasovými a nivnými sedimentmi riek a potokov (hliny, štrkopiesky) a pod tatranským úpätím i glacifluviálnymi terasovanými kužeľmi (štrky, štrkopiesky), čiastočne prikrývajúcimi podložné paleogénne horniny (flyš: pieskovce a ílovce). Tieto lokálne i s drobnými mezozoickými ostrovmi (Hrubý grúň) výraznejšie vystupujú nad zvlnený reliéf s dlhými plochými chrbtami až plošinami a majú charakter až vrchoviny. V oblasti niektorých zlomov sa vyskytujú travertíny (Lúčky, Bešeňová, Liptovské Sliače).

Chočské vrchy. Plošne neveľké jadrové pohorie pretiahleho západo-východne orientovaného pôdorysu medzi Ružomberkom, Kvačanmi, Veľkým Borovým a Vyšným Kubínom, v ktorom kryštalické jadro nevystupuje na povrch. Je teda budované najmä mezozoickými vápencami a dolomitmi s drobnými ostrovčekmi flyšu ako zvyškami niekdajšej paleogénnej pokrývky. Je charakteristické bralným reliéfom a krasovými fenoménmi. Je bez ústredného chrbta či hrebeňa, keďže ho priečne rozrezávajú potoky v hlbokých údoliach miestami s tiesňavovými úsekmi (Teplianka, Kalamenianka, Sestrč, Prosiečanka a Kvačianka). Vrcholí vo svojej západnej časti Veľkým Chočom, siahajúcim až do kosodrevinového vegetačného stupňa (1 611 m n. m.).

Názvy informačných panelov

1. Náučný chodník Kalameny – Liptovský hrad
2. Ľan a konopa
3. Voda
4. Zaujímavosti o hrade Liptov
5. Les
6. Geológia Chočských vrchov

Informačné panely v teréne (okrem úvodného) nie sú označené názvom náučného chodníka.
































Zjednodušený rez geologickou stavbou Choča
Idealized geological profile through the Choč Mt.
SSZ
NNW
JJV
SSE
Oravská kotlina
Orava Basin
c h o č s k ý p r í k r o v
Choč Nappe
Liptovská kotlina
Liptov Basin
DOLNÝ KUBÍN
VYŠNÝ KUBÍN
Veľký Choč
Malý Choč
Lisková
k r í ž ň a n s k ý p r í k r o v
Krížna Nappe




MILÍ NÁVŠTEVNÍCI !
NA REBRÍK VSTUPUJETE NA VLASTNÉ RIZIKO !

















